

دیدگاه‌های نو در شطرنج

(شطرنج خود را بسازید)

آرتور یوسوف

ترجمه :

سید کاظم مرتضوی

انتشارات شهبازی

■ سرشناسه: یوسوف، آرتور Yusupov, Artur ■ عنوان و نام پدیدآورنده: دیدگاه‌های نو در شطرنج (شطرنج خود را بسازید) / آرتور یوسوف؛ مترجم کاظم مرتضوی. ■ مشخصات نشر: تهران: شباهنگ، ۱۳۹۲-. ■ مشخصات ظاهری: ۲۸۸ ص: نمودار.
ISBN: 978-600-130-084-4

■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
■ یادداشت: عنوان اصلی Build up Your Chess ■ موضوع: شطرنج.
■ شناسه افزوده: مرتضوی، کاظم، ۱۳۲۵، مترجم
■ رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ د ۹ ۹۴ ی / GV ۱۴۴۵ ■ رده‌بندی دیویی: ۷۹۴/۱۲
■ شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۹۰۲۵۴

انتشارات شباهنگ

دیدگاه‌های نو در شطرنج

آرتور یوسوف

سید کاظم مرتضوی

ماهنامه شطرنج (نسرین علی‌پناه)

هنرگرافیک

جمالی

بستان‌منش

۱۳۹۲

جلد ۱۵۰۰

۹۵۰۰ تومان

۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۳۰ - ۰۸۴ - ۴

کلیه حقوق چاپ متعلق به ماهنامه شطرنج است.

ماهنامه شطرنج، انتشارات شباهنگ، انتشارات فرزین

خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۴۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۴۲۳۵ فاکس: ۶۶۴۶۰۳۶۵

ترجمه
حروف‌نگاری
لیتوگرافی
چاپخانه
صحافی
چاپ اول
شمارگان
قیمت
شابک

مراکز پخش
دفتر مرکزی

به نام خداوند جان و خرد

پیش گفتار مترجم

آرتور یوسوف از برجسته‌ترین شطرنج‌بازان دو دهه آخر قرن گذشته، سالها مرد شماره ۳ شطرنج جهان پس از دو اسطوره بزرگ، گری کاسپاروف و آناتولی کارپف؛ مربی برخی از استادان بزرگ نام‌آور و در صدر آنها ویسواناتان آناند قهرمان حال حاضر شطرنج جهان است.

یوسوف در کنار حضور فعال در عرصه قهرمانی همراه با مارک دوورتسکی برجسته‌ترین نظریه‌پرداز تاریخ شطرنج جهان در خلق آثار مکتوب ارزشمند نیز نقش برجسته‌ای داشته است.

اما از چند سال قبل که انتشار کتاب‌های آموزشی: «شطرنج خود را بسازید» *Build Up Your Chess*، «شطرنج خود را پیشرفت دهید» *Boost Your Chess* و سرانجام «شطرنج خود را متحول کنید» *Chess Evolution* را آغاز کرد، نشان داد که میان نظریه‌پردازان تاریخ شطرنج نیز جایگاه رفیع و ویژه‌ای دارد.

این مجموعه اکنون به‌عنوان معتبرترین کتابهای آموزشی توسط مربیان بزرگ تدریس می‌شوند و روزبه‌روز بر اعتبار آنها افزوده می‌شود و هرچه بیشتر مورد اقبال شطرنج‌بازان قرار می‌گیرد.

خوشحالم که کتاب اول از این مجموعه را در اختیار شیفتگان آموزش علمی شطرنج قرار می‌دهم. وظیفه خود می‌دانم از دوست عزیزم آقای سیدعبدالله مصلحی که با دقت ویژه‌ای نمونه‌خوانی کتاب و ویرایش آن را عهده‌دار شدند، تشکر کنم. امیدوارم کتاب مورد توجه شما عزیزان قرار گرفته و مثل همیشه ما را برای رفع اشکالات احتمالی راهنمایی بفرماید.

سید محمد کاظم مرتضوی

برای من بسیار خوشایند بود که آرتور یوسوف را به عنوان مشاور شخصی و حرفه‌ای همراه داشتم و در نتیجه باعث افتخار من است که پیش‌گفتار کتاب «شطرنج خود را بسازید» را می‌نویسم.

این کتاب جدید با بهبود و گسترش درسهای ابتکاری آنلاین دانشگاه بیرهای شطرنج، نوشته شده است. به عنوان عضو افتخاری این دانشگاه، مشاهده به ثمر رسیدن درسها و تبدیل آنها به کتابی آموزشی و ارزشمند باعث خوشحالی است.

در سال ۱۹۹۴ بود که با آرتور یوسوف در مرحله نیمه نهایی کانیداتوری قهرمانی جهان در ویک‌آن‌زی روبه‌رو شدم. من ۴/۵ - ۲/۵ پیروز شدم و آنجا بود که به دانش غنی شطرنجی او و تجربه زیادش در بازی پی بردم.

شیوه حرفه‌ای و سیستماتیک آرتور در تحلیل بازی‌ها باعث شد که او در فینال قهرمانی جهان سال ۱۹۹۵ در نیویورک و ۱۹۹۸ در لوزان، مشاور من باشد. تبحر او در مکتب‌های روسی شطرنج، برای آمادگی قبل از بازی‌ها و حتی در حین بازی‌ها بسیار مفید بودند. اینکه در دور آخر در لوزان من ترومپوفسکی بازی کنم نظر آرتور بود و باعث شد که نتیجه ۳-۲ عقب را ۳-۳ مساوی کنم و کار را به بازیهای تکمیلی بکشانم.

من هنوز هم به خاطر لطف‌هایی که آرتور در حق من کرده است از او بسیار سپاسگزارم. تجربه زیاد آرتور در مربی‌گری او را متقاعد کرد که نیاز قابل توجهی برای آموزش بهتر آماتورها وجود دارد. توجه به نیازهای استاندارد دانش‌آموزان شاید خیلی سخت نباشد اما هنر این است که منابع به گونه‌ای ساختاریافته باشد که به سرعت برای آماتورها مفید واقع شوند. من شخصاً به این مجموعه غنی و متنوع که کمک می‌کند مبتدی‌ها آماتورهای سطح بالا شوند، بسیار علاقه‌مندم.

برای آرتور یوسوف در انتشار اولین کتاب از این سری کتابها آرزوی موفقیت می‌کنم. انتشار این کتابها به زبان انگلیسی برای مشتاقان یادگیری، بسیار لذت بخش خواهد بود.

قهرمان جهان، ویسواناتان آناند

پیش‌گفتار نویسنده

در طول سالهای متمادی مربیگری شطرنج، یادآوری کرده‌ام که تنها کتابهای معدودی وجود دارند که واقعاً برای اکثر بازیکنان آماتور مناسب هستند. کتابهای خوبی وجود دارند که بدون توجه جدی به سطح بازی خواننده در سطوح مختلف به مراحل مختلف شطرنج (وسط بازی، آخر بازی، تاکتیکها یا بازی پوزیسیونی و...) پرداخته‌اند. همه این امر لزوم کار جدی و با برنامه آموزشی متناسب توان شطرنج‌بازان را طلب می‌کند. چنین برنامه‌های آموزشی که به شکل مناسب و مختصر برای مربیان، کمک روشمند را به همراه دارند، تنها در روسیه رایج و از مقبولیت بسیار برخوردارند. یک مثال خیلی مشهور و ارزشمند، توسط گلینسچف منتشر شده است که از برخی جنبه‌های روش‌شناسی من الهام گرفته بود.

در سال ۲۰۰۳ یک برنامه آموزشی ۱۸ ساله را در آکادمی شطرنج خود آغاز کردم. سه گروه مطابق با توان بازی: زیر درجه ۱۵۰۰، بر درجه ۱۸۰۰ و زیر درجه ۲۱۰۰ تشکیل شدند. هر مرحله سالانه متشکل از ۲۴ واحد آموزشی و ۲۴ آزمون به علاوه یک آزمون نهایی در پایان دوره بود. این برنامه بعداً به شکل دیگری از سوی دانشگاه بره‌های شطرنج به کار گرفته شد و همچنان در آنجا به کار می‌رود.

نظرات کاملاً مثبت در مورد دانش‌آموزانم مرا به کار کردن مجدد با این برنامه به شکل مجموعه‌ای از کتابها تشویق کرد. برای انجام این کار، من قادر به استفاده از ارزیابی‌ها، تصحیحات و پیشنهادات بسیاری از دانش‌آموزان بودم. زمانی که من در حال تهیه پیش‌نویس بودم، بازخورد دانش‌آموزانم به‌ویژه در توضیحات راه‌حلهای بسیار ارزشمند بود.

این کتاب اولین جلد از مجموعه کتابهایی است که برای بازیکنانی طراحی شده که مبانی دانش شطرنج خود را می‌سازند. خواننده دانش اولیه ضروری در شش زمینه از بازی - تاکتیکها، بازی پوزیسیونی، استراتژی، محاسبه شاخه‌های گوناگون، شروع بازی و آخر بازی - را دریافت خواهد کرد.

خواننده از ساخت روشمند این کتاب سود خواهد برد، حتی اگر برخی از مطالب آشنا باشند هر نقصان احتمالی دانش شطرنج او را پر خواهد کرد و به این ترتیب، مبانی قدرتمندی را برای موفقیت‌های آینده به وجود خواهد آورد. برای سرگرم کننده کردن و متفاوت بودن کتاب، من این زمینه‌های متفاوت را ترکیب کرده‌ام.

در این جا باید تأکید کنم که تنها کار با این کتاب پیشرفت شما را تضمین نمی‌کند. این کتاب به‌سادگی برای جهش رو به جلو در توانایی شطرنج، چند مبنای قدرتمند به شما می‌دهد. همچنین شما باید در مسابقات شرکت کنید، بازی‌های خود را تجزیه و تحلیل کرده، بازی‌های بازیکنان بزرگ که به خوبی تفکر شده‌اند را انجام دهید و کتابهای شطرنج را بخوانید (در پایان این کتاب چند پیشنهاد دارم).

همچنین، من از زمانی که به آلمان رفتم، نگران مشکل نقش مربیان در تحصیل شطرنج شده‌ام. متأسفانه در آلمان چند مربی با کیفیت پایین وجود دارند. همچنین نظر شایعی نیز وجود دارد که یک شطرنج باز با استعداد نیازی به مربی ندارد. من با این نظر موافق نیستم. من باور دارم که بسیاری از شطرنج‌بازان می‌توانستند پیشرفت خیلی بیشتری کنند، اگر آنها در زمان درست پشتیبانی می‌شدند و اگر آنها در اشکالات و نقایص یادگیری خود باقی نمی‌ماندند.

شطرنج یک ورزش پیچیده است که باید برای سالها تدریس شود. تصور هر ورزشی بدون مربی دشوار است. (آیا یک باشگاه ورزشی یا باشگاه فوتبال وجود دارد که مربی نداشته باشد؟) این کتاب برای بسیاری از بازیکنان باشگاهی مناسب است که متأسفانه هیچ پشتیبانی را در راه تلاش برای استاد شدن در این ورزش پیچیده ندارند. روش این کتاب برای کسانی که از امکان پشتیبانی مربیان با تجربه برخوردار نیستند، مناسب

است، ولی هرگز جایگزین مربی خوب نیست.

به علاوه، من باور دارم که بسیاری از شیفته‌گان شطرنج که در باشگاهها برای بازیکنان جوان اهمیت قائلند، از این مجموعه کتابها (همگام با برنامه دانشگاه ببرهای شطرنج) حمایت روشمند مؤثری با کیفیت بالا را به دست خواهند آورد. شطرنج‌بازان قطعاً از توضیحات تکمیلی ارائه شده توسط مربیان و بحثهای زنده درباره زمینه‌های این کتاب سود خواهند برد.

چگونه با این کتاب کار کنیم؟

ابتدا کل درسها را بخوانید. شما کاملاً باید همه بازی‌ها و شاخه‌ها را روی یک صفحه شطرنج بازی کنید. نخست درباره وضعیت هر دیگرام فکر کنید (دست کم به مدت ۵ دقیقه) و سعی کنید راه حل را خود بیابید. به صورت میانگین، شما نیازمند ۱ تا ۲ ساعت برای هر درس هستید. هرچند، محدودیت زمانی وجود ندارد و امکان دارد برخی دانش‌آموزان برای درسهای خاص نیازمند زمان بیشتری باشند.

داشتن یک درک خوب از موضوع حایز اهمیت است.

بخش دوم درس، آزمونی با ۱۲ وضعیت می‌باشد. ستاره‌های زیر هر تمرین، سطح دشواری و در همین زمان بیشترین امتیازی که می‌توانید به دست بیاورید را برای راه حل صحیح و همه شاخه‌های ضروری نشان می‌دهد (هر ستاره = ۱ امتیاز). تلاش کنید وضعیتها را بدون حرکت دادن مهره‌ها حل کنید! اگر نمی‌توانید وضعیت را به سادگی حل کنید، باید برای بار دوم به مدت ۱۰ دقیقه تلاش کنید. این بار ممکن است مهره‌ها را حرکت دهید. شما باید به دنبال ایده‌های جدید باشید.

به هیچ وجه نباید از یک رایانه کمک بگیرید!

به طور طبیعی شما نیازمند ۱ تا ۲ ساعت زمان برای هر آزمون هستید. سعی کنید همه تمرینها را حل کنید. هر موقعیت را طوری در نظر بگیرید که گویی در یکی از بازی‌های شما ایجاد شده و به دنبال بهترین ادامه احتمالی باشید. همیشه شما نباید به سرعت مات کنید یا برزور شوید. گاهی انجام یک حرکت خوب کافی است. به ویژه در درسهای مربوط به شروع بازی، واکنش به موقع برای شما حایز اهمیت بیشتری است، تصمیم بگیرید و سپس به‌دقت در این موقعیتها بازی کنید. این امر به شما کمک خواهد کرد درک بهتری از ایده‌های شروع بازی داشته باشید. اشتباهات بخشی از فرآیند یادگیری هستند!

نوشتن همه شاخه‌های ضروری بسیار اهمیت دارد. اگر شما این کار را انجام دهید، قادر خواهید بود راه حل خود را با راه حل ارائه شده در کتاب مقایسه کنید و ببینید چقدر این موضوع خاص را درک کرده‌اید. اگر نمره شما خیلی پایین است، پیشنهاد می‌کنیم کل فصل را دوباره مرور کنید. همچنین پیشنهاد می‌کنم که همه راه‌حلها را بررسی کنید که شامل همه حالت‌های ممکن روی صفحه شطرنج است.

در این جا، بایستی قدردانی خود را نسبت به افراد زیادی ابراز کنم که کار من را به صورتهای مختلف پشتیبانی کرده‌اند. ابتدا از همسر من به خاطر طراحی کتاب چاپ آلمانی و کمک وی در راه‌حلها، دخترم کتیا برای تصحیحات متن آلمانی، مربی شطرنج مارک دورونسکی که از روشهای آموزشی او بسیار آموختم، ببرهای شطرنج و هانس والتر اشمیت برای همکاری سازنده و سود بخششان، مایک روزا برای تصحیح برخی اشتباهات، رینهلد از شورین به خاطر بررسیهایش و سرانجام زیمن اکسمن و اولگ آیزمن که توصیه‌های ارزشمندی در رابطه با طراحی کتاب دادند، سپاسگزارم.

همچنین دوست دارم از آگوستو کاروسو به خاطر توضیح در مورد طراحی نایاس برای چاپ انگلیسی و جان آدامز برای ترجمه کتاب قدردانی کنم.

آرتور یوسوف